

HIRI-BIODIBERTSITATEA: GURE HIRIEN KALITATEAREN AHAZTUTAKO ADIERAZLEA

Posted on 19/06/2026 by Naider

Hamarkadetan zehar, hirien arrakasta adierazle ekonomiko, demografiko edo mugikortasuneko bidez neurtu izan dugu. Azken aldian, klimarekin, energiarekin edo airearen kalitatearekin lotutako aldagaiak ere gehitu ditugu. Hala ere, badago hiri-erresilientziarako eta bizigarritasunerako funtsezko alderdi bat, udal-estrategia askotan oraindik bigarren mailan geratzen dena:

biodibertsitatea.

Hiri-biodibertsitatea parke, hegazti edo eremu berdeen irudiekin lotu ohi da, baina horrek baino askoz gehiago hartzen du bere baitan. Hiri batek bizia bere baitan hartzeko, ekosistema funtzionalak eusteko eta pertsonen eta naturaren arteko harreman orekatuak mantentzeko duen gaitasunaz ari gara. Hiri biodibertso bat ez da soilik hiri berdeagoa; hiri osasuntsuagoa, erresilienteagoa eta erronka klimatikoei aurre egiteko hobeto prestatuta dagoena da.

Zergatik du garrantzia biodibertsitateak hirietan?

Hiriek gero eta biztanleria gehiago biltzen dute, baina baita ingurumen-eraginen zati gero eta handiagoa ere. Hiri-hedapenak, lurzoruaren iragazgaiztasunak edo habitaten zatiketak nabarmen murriztu dute espezie eta ekosistemen presentzia hiri-inguru askotan.

Hala ere, naturak funtsezko eginkizunak betetzen jarraitzen du hirian. Polinizatzaileek parkeen eta hiri-baratzeen funtzionamenduan laguntzen dute. Hegaztiak izurriteen kontrol biologikoan laguntzen dute. Zuhaitzek eta zuhaixkek espezie ugariaren babeslekuak sortzen dituzte, airearen kalitatea hobetzen duten bitartean, [bero-uharte efektua murrizten](#) dute eta [euri-uraren kudeaketan](#) laguntzen dute.

Gainera, hainbat ikerketak frogatu dute natura-guneetatik gertu egoteak osasun fisikoa eta mentala hobetzen duela, estresa murrizten duela eta gizarte-kohesioa bultzatzen duela. Biodibertsitatea ez da paisaia-luxu bat; ongizatea sortzen duen azpiegitura bat da.

Testuinguru horretan, gero eta hiri gehiagok galdera bat egiten hasi dira, orain arte hiri-agendetan ia agertzen ez zena: nola dakigu hiri bat benetan biodibertsoa den?

Zuhaitzak zenbatzetik ekosistemak neurtzera

Hiri-biodibertsitatearen erronka handienetako bat da jasangarritasunaren beste alderdi batzuk baino askoz ere zailagoa dela neurtzeko. Urteetan zehar parkeen metro koadroak edo landatutako zuhaitz kopurua zenbatzera ohitu gara, baina adierazle horiek historiaren zati bat baino ez dute kontatzen.

Azalera bereko bi espazio berdek balio ekologiko erabat desberdinak izan ditzakete. Belar apaingarriz eta espezie exotikoz osatutako parke batek bizitza gutxi izan dezake, eta, aldiz, txikiagoa izanik ere, landaredi autoktonoa, larre loretsuak, sastraka-geruzak, faunarentzako babeslekuak, habitat-aniztasuna eta beste natura-espazio batzuekiko konexioak dituen beste batek biodibertsitate-nodo benetako bihur daiteke.

Hori dela eta, nazioarteko erakundeek eta hiri aitzindariak hiri-inguruneen kalitate ekologikoa ebaluatzeko modu berriak garatu dituzte. Ezagunenetako bat 10-20-30 araua da, Frank Santamour ikertzaileak proposatua. Gomendio horren arabera, espezie batek ere ez luke hiri-arbolatuaren %10

baino gehiago izan behar, genero batek ere ez %20 baino gehiago, eta familia batek ere ez %30 baino gehiago. Helburua da izurrite, gaixotasun edo fenomeno klimatiko batek espezie gutxi batzuekiko mendekotasun handiegia duen hiri bati modu masiboan eragitea saihestea.

Hortik aurrera, gero eta hiri gehiagok espezie-aberastasunarekin, konektibitate ekologikoarekin, polinizatzaileen presentziarekin, estaldura arboreoarekin edo habitat-aniztasunarekin lotutako metrikak sartzen dituzte. Galdera ez da jada hiri batek zenbat zuhaitz dituen, baizik eta zuhaitz horiek bizia eusteko gai den ekosistema baten parte diren.

Horregatik sortu dira nazioarteko hainbat estandar eta adierazle.

Ezagunenetako bat **Singapore Index on Cities' Biodiversity (CBI)** da, Aniztasun Biologikoari buruzko Hitzarmenaren babespean garatua. Indize horrek honako alderdi hauek ebaluatzen ditu:

- Espezie natiboen aniztasuna.
- Konektibitate ekologikoa.
- Hiri-ekosistemen kalitatea.
- Biodibertsitatearen gobernantza eta kudeaketa.
- Herritarren parte-hartzea.

Erreferentzia-esparru bat da Europar Batasunaren **Nature in Cities** ekimenak erabiltzen duena ere, landare-estaldurarekin, konektibitate ekologikoarekin, espezieen presentziarekin eta natura-guneetarako irisgarritasunarekin lotutako adierazleak sustatzen dituen.

Azken aldian, teledetekzioan, ingurumen-sentsoreetan eta herritar-zientzian oinarritutako monitorizazio-sistemek gero eta informazio zehatzagoa sortzea ahalbidetzen dute hiri-biodibertsitateari buruz.

Hiriak biodibertsitatearen arabera alderatzen hasi dira

Gero eta udalerri gehiagok mota horretako metrikak sartzen dituzte beren hiri-estrategietan. Zenbait hirik urteak daramatzate norabide horretan aurrera egiten.

Singapur nazioarteko erreferentzia bihurtu da bere City in Nature estrategiarekin, korridore ekologikoak, landare-estalkiak eta faunarentzako habitatak integratuz planetako hiririk trinkoenetako batean.

Parisek birlandaketa masiboko programak eta gainazal iragazgaitzen desagerpena bultzatzen ari da, eta Londresek, berriz, hiri-espezie eta ekosistemen bilakaera monitorizatzen du bere ingurumen-plangintzaren barruan.

Nabarmentzekoak dira, halaber, gertuagoko ekimenak, hala nola Gasteizko Eraztun Berdea,

Bartzelonako Barcelona Natura 2030 estrategia edo Valentzian, Zaragozan edo Bilbon garatzen ari diren azpiegitura berdeko proiektuak.

Ekimen horietako askoren gidari den galdera ez da jada hiri batek zenbat parke dituen, baizik eta espazio horiek zenbat biodibertsitate eusteko gai diren.

Mikrohabitaten garrantzia

Esperientziak erakusten du hiri-biodibertsitatea sarritan itxuraz txikiak diren elementuen mende dagoela.

Putzu batek anfibioentzako babesleku bihur daiteke. Hesi bizi batek hegaztien habigintza eta ugaztun txikien joan-etorriak erraztu ditzake. Enbor hil batek intsektu eta onddo espezie hamarnaka eduki ditzake. Harri lehorreko horma batek narrastien, goroldioen eta harkaitz-landareen babesleku gisa balio dezake.

Azpiegitura apalak dira, baina ikuspegi ekologikotik oso baliotsuak.

Horregatik, gaur egungo birnaturatze-jarduera askok eremu berdeen konplexutasuna handitzea bilatzen dute, habitat desberdinak txertatuz eta espezie berriak ezartzeko aukerak sortuz.

Kontzeptutik praktikara: Ortuellako Biodibertsitate Parkea

Hiri-biodibertsitatea ez da hiriburu handietarako soilik erreserbatutako gaia. Tamaina txikiagoko udalerrietan ere eraiki daiteke, berreskuratze ekologikoko proiektu zehatzen bidez.

Adibide bat da **Barrakongo Biodibertsitate Parkea**, Ortuellan, Anitzak Elkartek Anitzak bultzatua, Udalaren laguntzarekin. Proiektuak natur-egoerara itzulitako hiri-inguruko parke bat sortzea proposatzen du, aisialdi eta ingurumen-hezkuntzarako eremuak habitat naturalen berreskurapen aktiboarekin uztartuz.

Proiektuaren interesgarriena da gaur egun hiri-biodibertsitatea sustatzeko funtsezkotzat jotzen diren elementu ugari batzen dituela toki berean: baso autoktonoak, miyawaki bosketxoak, larre loretsuak, hesi biziak, anfibioentzako putzuak, narrastientzako babeslekuak, polinizatzaileentzako gunek edo korridore ekologikoak.

Egiaz, parkeak laborategi txiki gisa funtzionatzen du, non ikus daitekeen nola habitat desberdinen sorrerak espezie berrien agerpena bultzatzen duen eta ingurunearen kalitate ekologikoa hobetzen duen. Frogagarri praktikoa da biodibertsitateak ez duela soilik eremu berde gehiago izatearen mende, baizik eta horiek eutsi dezaketen bizitza kontuan hartuz diseinatzearen mende.

Biodibertsitatea trantsizio ekologikoaren adierazle gisa

Hiriek beren estrategia klimatikoetan aurrera egin ahala, biodibertsitatea alderdi osagarri izateari uzten ari zaio, hiri-eraldaketaren adierazle bihurtzeko.

Beharbada, hamarkadetan zehar, gure hirien aurrerapena eraikitzeko gai izan garen azpiegituren kopuruaren arabera neurtu dugu. Hala ere, XXI. mendeko ingurumen-erronkek galdera berri bat gehitzera behartzen gaituzte: zenbat bizitza berreskuratzekeo gai gara?

Izan ere, polinizatzaileak ugaritzen direnean, zenbait hegazti itzultzen direnean, anfibioak hiri-putzu batean agertzen direnean edo landare-espezie autoktonoak berreskuratzen direnean, ez gara soilik naturaz ari. Etorkizuneko erronkekin bizikidetzeko hiri osasuntsuagoez, erresilienteagoez eta hobeto prestatuez ari gara, azken finean, hiri bizigarriagoez ari gara.

